

ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ

1857

eБИЛТЕН

Удружење за електронске комуникације и информационо друштво

IV
квартал

20
18.

октобар - децембар 2018.

УВОДНИК

Билтени удружења Привредне коморе Србије сектора пољопривреде, индустрије и услуга представљају тромесечне анализе економских трендова и актуелности у привреди.

Кроз билтене информишемо чланице коморског система, представнике пословне заједнице и стручне јавности о секторским и макроекономским темама, пословним и статистичким показатељима за водеће привредне гране, активностима удружења и услугама Привредне коморе Србије. Циљ је да подстакнемо представнике привреде да покретањем иницијатива усмереним на унапређење пословног амбијента утичу на креирање стабилних и одрживих услова пословања.

Очекујемо да коморски билтени допринесу бољој видљивости секторских информација, активности и подршке националне пословне асоцијације привреди, унапређењу конкурентности и јачању поверења у домаћи привредни амбијент и економију. Припремљене информације, вести и анализе објављене у билтенима креиране су у склопу заједничких активности јединственог коморског система и привреде Србије. У анализама су коришћени званични подаци домаћих и страних институција, објављени крајем сваког календарског тромесечја у години.

Сви претходно објављени билтени доступни су на сајту [Привредне коморе Србије](#).

Удружење за електронске комуникације и информационо друштво Привредне коморе Србије усмерено је ка подстицању развоја привреде знања и према дигитализацији у Србији, па сагласно томе области деловања су: подстицање јачања потражње за ИКТ производима и услугама за развој информатичког друштва, подстицање извоза ИКТ роба и услуга, сарадња са телима државне управе и јавним сектором, учествовање у процесима придруживања ЕУ (у оквиру коморског система) и доношење норми, стандардизација и професионализација струке.

Удружење делатност подређује потребама чланица, Статуту и осталим одредницама за рад ПКС. Своје деловање садржајно усмерава према заједничким и инфраструктурним питањима чијим решавањем се ствара амбијент за коришћење ИКТ технологија (у циљу стварања конкурентне предности). Деловање Удружења организује се кроз два основна типа: трајне активности и пројекти. Циљеви Удружења су заступање и заштита интереса чланова (на националном и међународном нивоу), структурално прилагођавање привреде, ЕУ интеграције и унапређење климе за пословање, дигитална трансформација, едукација у служби развоја привреде - професионализација струке и индустрије и интернационализација.

Садржајна класификација програмских активности и делатности чланица обавља се у шест основних праваца деловања: Развој електронских комуникација, Развој софтвера, Развој embedded система, Развој електронске трговине, Организација приређивача игара на срећу, Активности у оквиру групације пружалаца поштанских услуга.

Јелена Васић,
уредник

Јелена Јовановић,
секретар

Импресум: Билтен Привредне коморе Србије; Издавач: Привредна комора Србије, Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације, Ресавска 13-15, 11000 Београд, тел. (011) 3300-923, web: <http://www.pks.rs>, e-mail: analitika@pks.rs.

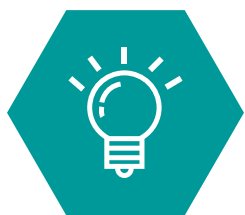
Уредник: Јелена Васић; Извршни уредник: Маја Вуковић; Редакција: Бојан Станић, Оливера Коминац, Јелена Јовановић, Милана Ђукић, Анита Мањенчић, Стево Нинић, Дијана Михајловић-Монтиљо, Наташа Кецман, Марко Ковачевић, Кристина Ђурић, Ана Стојановић, Душан Стокић; Лектура и коректура: Служба за информисање и односе са јавношћу ПКС; Дизајн: Марија Младеновић; Компјутерска обрада: Стеван Шормаз; Маркетинг: marketing@pks.rs.

Билтени ПКС се објављују тромесечно.

Напомена: Анализе у билтенима ПКС су ауторског карактера и не одражавају нужно став Привредне коморе Србије.

с 2019. Центар за стратешке анализе, аналитику, планирање и публикације

Сва права су задржана. Ниједан део ове публикације не може бити репродукован нити смештен у систем за претраживање или трансмитован у било ком облику, електронски, механички, фотокопирањем, снимањем или на други начин, без претходне писмене дозволе издавача.

У овом броју

Активности Удружења за електронске комуникације и информационо друштво	4
Седнице, конференције, сајмови, пословни сусрети, презентације, семинари	
Вести	
Регио инфо	12
Привредна активност у делатности електронских комуникација и информатике	13
Запосленост	
Зараде	
Размена услуга	
Стране директне инвестиције	
Привредна активност - макроекономски осврт	17
У фокусу	20
Годишњи извештај Interbrand - Најбољи глобални брендови (Best Global Brands)	
Годишње истраживање о употреби информационо-комуникационих технологија 2018	
EASTHUB – Први српски бизнис акцелератор	
Подршка привреди	22
Програми подршке пословању привреде	
Најбржи пут до инопартнера - ЕЕН мрежа	
СЕ знак и Српски знак усаглашености – доказ безбедности вашег производа	
Едукација	
Методолошке напомене	25
Удружење за електронске комуникације и информационо друштво	26
Контакт	27

Активности Удружења за електронске комуникације и информационо друштво

Седнице, конференције, сајмови, пословни сусрети, презентације, семинари

Седница Групаације кабловских оператора

Седница Групаације кабловских оператора одржана је 5. октобра 2018. године у просторијама ПКС на којој су били присутни представници компанија: Телеком Србија, САТ ТРАКТ доо, Радијус Вектор доо, Пошта Нет, УКОШ/Авком. Седница је била иницирана поводом проблема са којима се кабловски оператори сусрећу у вези са обрачуном тарифа/накнада за коришћење ауторских дела и предмета сродних права од стране организација за колективно остваривање ауторског и сродних права. Закључено је да треба покренути преговоре о висини накнаде са свим организацијама за колективно остваривање права. Циљ напора групације у преговорима је да се одреди кровни проценат, да се јасно дефинише структура и висина оптерећења кабловских оператора убудуће према свим организацијама за колективно остваривање права.

Заједничка седница Групаације организација за колективно остваривање права и Групаације кабловских оператора

У Привредној комори Србије одржана је заједничка седница Групаације организација за колективно остваривање права и Групаације кабловских оператора 23. октобра 2018. године. На седници су били присутни представници Телеком Србија, САТ ТРАКТ доо, ТЕЛЕМАРК/ПУКОС, УКОШ/Авком, СОКОЈ, УФУС АФА Заштита, Организације произвођача фонограма Србије, Организације за колективно остваривање права интерпретатора. На дневном реду било је утврђивање висине и начина одређивања накнаде за коришћење ауторског и сродних права, коју према тарифи кабловски оператори плаћају организацијама за колективно остваривање ауторског и сродних права. Закључено је да се отворе нови преговори и дискусија о моделу наплате након што организације добију сагласности својих надлежних органа. Такође, договорено је да се обе групације заједно укључе у измену Закона о ауторским и сродним правима тако што ће направити нову платформу после чега ће обавестити Завод за интелектуалну својину.

Округли сто - ИКТ сајам – SEE-IT Самит

Удружење за електронске комуникације и информационо друштво ПКС и ResEnva Consulting, 2. октобра 2018. године одржали су округли сто поводом ИКТ сајма - SEE-IT Самит. На округлом столу који је одржан у Привредној комори Србије, учествовали су представници организационог тима SEE-IT Самита - ResEnva Consulting, представник CITY.AI организације за Србију и представници Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС. У оквиру сајма представљена је конференција као и радионице вештачке интелигенције, одржана је кратка едукација о бенефитима које вештачка интелигенција може донети применом у домаћој индустрији, са посебним освртом на пољопривреду, аутомобилску индустрију, финансије, здравство и малопродају.

Јутарње ИТ новости

Друштво за информатику Србије и Удружење за електронске комуникације и информационо друштво ПКС одржали су три округа стола (10. октобра, 9. новембра и 5. децембра 2018. године) на тему Јутарње ИТ новости. Први округли сто је одржан у просторијама ПКС, а излагачи су били представници „SAP West Balkans“, „Bassiliche CEE“ и „SDD ITG“. Учесници скупа имали су прилику да од представника предузећа „SAP West Balkans“ сазнају о САП-интелигентном предузећу. Интелигентно предузеће је најновији концепт у развоју пословног софтвера који је омогућила свеобухватна дигитализација. Представник предузећа „Bassiliche CEE“ говорио је о блокчејн технологији и крају класичног банкарства. Указао је на то да се блокчејн технологија по својим

перформансама намеће свим делатностима и омогућава: неповредивост података, веће брзине обраде, ниже трошкове, мање ризике, већу транспарентност и сада се највише користи у банкарству. Директор предузећа „SDD ITG“, представио је искуства у примени РФИД технологије. Почео је са припејд струјомером, а следили су паметна полица, шаховске табле на бази РФИД, мобилни ЕКГ и други уређаји, а сада су комерцијално расположиви: системи за евиденцију радног времена, ticketing, продају улазница и контролу приступа. Излагачи на другом округлом столу 9. новембра 2018. године били су представници „Инфолинк“, „Хјулит Пакард Ентерпрајз“ и „Унион Универзитета Никола Тесла“. Учесници скупа имали су прилику да од излагача из „Инфолинк“ сазнају о изградњи „Enterprise Architecture“, од представника „Хјулит Пакард Ентерпрајз“ чују о дигиталној победи, а представник „Унион Универзитета Никола Тесла“ говорио је о машинском учењу. На трећем округлом столу који је одржан 5. децембра 2018. године излагач са Факултета организационих наука Београд говорио је о инжењерству и развоју каријере у 21. веку, директорка предузећа „ЕПСОН Балкан“ одржала је презентацију на тему „Будућност је инкџет“ док је представник предузећа „ЕНЕЛ ПС“ говорио о безбедности дата центара и о микро дата центрима.

Јавна дискусија о Нацрту Закона о централном регистру становништва и припремљеност за примену Уредбе ГДПР (ЕУ) и Закона о заштити података о личности

У Привредној комори Србије, 25. октобра 2018. године одржана је јавна дискусија о Нацрту Закона о централном регистру становништва и припремљеност за примену Уредбе ГДПР (ЕУ) и Закона о заштити података о личности. Организатор скупа били су Друштво за информатику Србије и Удружење за електронске комуникације и информационо друштво ПКС. Учесници у дискусији били су: помоћник министра у Министарству државне управе и локалне самоуправе, виши саветник у Кабинету председника Владе Републике Србије и представник Инфостан. Теме округлог стола биле су сврха и улога централног регистра становништва, преузимање података из изворних службених евиденција и преузимање и увид у податке из централног регистра становништва. Учесници у дискусији су подржали Нацрт Закона јер се тиме ствара јединствена база података о грађанима у којој се воде сви основни подаци о грађанима и која је важна за примене сервиса еУправе. Закључено је да се подржава Нацрт Закона, да заинтересовани своја мишљења доставе организатору скупа или директно Министарству и да извештај са скупа треба поднети Министарству за државну управу и локалну самоуправу.

Међународни месец информационе безбедности – Машинско учење и вештачка интелигенција у дигиталној трансформацији

У организацији Друштва за информатику Србије и Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС, 30. октобра 2018. године одржан је округли сто под називом „Међународни месец информационе безбедности – Машинско учење и вештачка интелигенција у дигиталној трансформацији“. Излагачи, учесници на округлом столу били су виши саветник у Кабинету председника Владе Републике Србије, представник Министарства за заштиту животне средине и Друштва за информатику Србије. Теме на округлом столу биле су: Информациона безбедност у државним органима, машинско учење и вештачка интелигенција у заштити информационих система, савремено бекап решење и вештачка интелигенција и информациона безбедност у дигиталној трансформацији. Уводничари и учесници у дискусији су указали на то да упоредо са развојем информационо - комуникационих технологија и њихових примена, расте и угрожавање информационе безбедности. Држава доношењем одговарајућих прописа, а ИКТ компаније развојем софтверских решења, настоје да понуде мере заштите. Истакнуто је и, да у Србији постоји Стратегија и Закон о информационој безбедности, али се они непотпуно примењују и то посебно у локалној самоуправи и привреди и уочена је потреба да се донесе нови Закон о информационој безбедности. Речено је и да је у државним органима у току процес преношења апликација на безбедније ИКТ платформе и да се од ИКТ професионалаца очекује да се много проактивније понашају на појаве угрожавања информационе безбедности, као и да је потребно обезбедити стални мониторинг стања и појава на мрежама.

Свечани скуп „Дан информатичара Србије“

У Привредној комори Србије 19. новембра 2018. године одржан је свечани скуп „Дан информатичара Србије“. Скуп је организован од стране Друштва за информатику Србије и Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС. Учесници на скупу били су представници Републичког завода за статистику и Друштва за информатику Србије. Дан информатичара Србије обележава се као сећање на 18. новембар 1960. године, када је промовисан ЦЕР 10, први домаћи дигитални рачунар произведен у „Институту Михајло Пупин“. Наша земља је тада била једна од шест у свету, где су постојала знања, а и интерес државе да се произведе дигитални рачунар, а пројектовање и производња дигиталног рачунара су тада представљали врхунски научни и технолошки подухват. На скупу су одржане две презентације. Представник Републичког завода за статистику приказао је резултате истраживања „Употреба информационо - комуникационих технологија у Србији 2018. године“. Истраживање је показало да 72,9 одсто домаћинстава у Србији има интернет прикључак, да 99,8 одсто предузећа користи рачунар, да 88,6 одсто предузећа има веб сајт и да 96,4 лица (од 16-24 године) има налог на друштвеним мрежама. Председник Друштва за информатику Србије, одржао је презентацију „Агилније за дигиталну Србију“ и представио остварене успехе у претходне две године, као и проблеме и отворена питања, и поднете иницијативе. Оцењено је на скупу да је потребно више агилности и организованости за бржу дигитализацију Србије. На крају скупа су уручене ПЛАКЕТЕ ДИС за највеће информатичке успехе у 2018. години.

Трибина „Пупин ујединитељ“

Представник „Унион Универзитета Никола Тесла“, одржао је предавање посвећено Михајлу Пупину, поводом стогодишњице завршетка Првог светског рата. Михајло Пупин био је родољуб који је помагао да Краљевина Срба, Хрвата и Словенаца на Мировној конференцији у Паризу добије територије које нико није ни сањао да ће добити. У оквиру предавања приказано је и неколико инсерата из серијала ПУПИН УЈЕДИНИТЕЉ, који се емитовао на Радио Телевизији Србије. Трибина „Пупин ујединитељ“ одржана је 28. новембра 2018. године у Привредној комори Србије у организацији Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС са Друштвом за информатику Србије.

„EASTHUB – први српски ИТ бизнис акцелератор“ Конференција за медије и презентација првог српског акцелератора

У Привредној комори Србије одржане су две конференције на тему „EASTHUB“. На првој конференцији која је одржана 28. новембра 2018. године под називом: „EASTHUB – први српски ИТ бизнис акцелератор“ излагали су представници „EastHub LLC“ и Привредне коморе Србије. Председник Привредне коморе Србије, помоћница министра привреде Републике Србије, директор Сектора за међународне економске односе и секретар Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС и извршни директор „EastHub LLC“, представили су пројекат „EASTHUB – први српски ИТ бизнис акцелератор“ – пројекат који представља пословни инкубатор и решење за стартап компаније у оквиру ИТ индустрије, које до сада нису имале могућност презентовања својих идеја компетентним особама и на развијеним тржиштима.

Друга конференција одржана је 7. децембра 2018. године када је представљен „EastHub“ - пословни акцелератор и јединствено решење за стартап компаније у оквиру ИТ индустрије, са намером да се српски технолошки стартапови оспособе за представљање на већ развијеном тржишту. „EastHub“ пружа прилику учешћа у бесплатном, двонедељном, стручном програму у САД, обезбеђује комплетну логистичку асистенцију неопходну за развој стартап компанија, подразумевајући: обуке, радионице и менторство, повезивање са водећим људима из продаје и маркетинга, припремљене канцеларије у САД, као и сусрете и договоре са потенцијалним инвеститорима. На одржаној презентацији је детаљно представљен пројекат, као и могућности за учествовање. Сви присутни су такође, имали прилику да представе свој производ или идеју, са лимитом од 3 минута. Привредна комора Србије и компанија „EastHub LLC“ покренуле су пројекат у Србији „EASTHUB – први српски ИТ бизнис акцелератор.“

Пословни сусрети са представницима кинеских компанија

У Привредној комори Србије 22. октобра 2018. године у организацији ПКС и Министарства трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије, одржани су пословни сусрети са представницима кинеских компанија. На сусретима су учествовале кинеске компаније и то: „The Digital Silk Road International Industrial Partnership“, „Zuzuche“, „Ucloud“, „Sichuan Zgongqing Langu Technology Co. Ltd“, „Jusfoun Big Data“, „360 ESG (enterprise security group)“ и представници 20 предузећа из Србије. Министарство трговине, туризма и телекомуникација Републике Србије у сарадњи са Националном комисијом за реформе и развој Народне Републике Кине (National Development and Reform Commission - NDRC) спроводи активности у оквиру иницијативе „Информатички пут свиле“, која подразумева унапређење сарадње и размену искустава у области примене информационо-комуникационих технологија. Такав вид сарадње између осталог подразумева и подржавање размене и сарадње између привредних субјеката који обављају делатности у области е-трговине, логистике и дигиталне економије.

Вести

Европска недеља програмирања од 6. до 21. октобра 2018. године

Државна секретарка у Министарству трговине, туризма и телекомуникација, позвала је све образовне институције, као и компаније и организације усмерене на нове технологије, да се прикључе Европској недељи програмирања (EU Code Week), која се ове године обележава у целом свету у периоду од 06. до 21. октобра 2018. године, под слоганом „Оживљавање идеја“. Према њеним речима, циљ ове акције јесте да се програмирање и дигитална писменост приближе што већем броју учесника на забаван и ангажован начин и да се подстакне развој дигиталних вештина, пре свега код младих, уз позив свим заинтересованима да приреде догађаје који ће инспирисати и мотивисати децу и младе, али и све остале грађане, да открију свет кода и могућности које програмирање пружа у свим професионалним али и животним областима. Европска недеља програмирања покренута је 2013. године на иницијативу младих саветника Дигиталне агенде ЕУ. Република Србија активно учествује у овој иницијативи кроз активности МТТ, МПНТ, ДИС, Петља и десетине других организација. Активности Србије су високо рангиране на листи земаља учесница према броју и квалитету организованих догађаја. Прошле године је Србија била на седмом месту. Сви догађаји који се организују могу да се региструју на порталу www.codeweek.eu, односно www.codeweek.rs.

Од 1. октобра 2018. године укинута обавеза примене печата

Усвајањем Закона о привредним друштвима од 1. октобра 2018. године укинута је обавеза примене печата. Помоћник министра привреде је, говорећи о новим законским решењима о привредним друштвима, рекао да су се новинама у закону отклонили бројни проблеми који се тичу пословања привреде у Србији. Измене су у складу са обавезама наше земље и у складу са преговарачком позицијом Поглавља 6 да се у наш правни систем преузму прописи Европске уније. Најзначајније измене закона су, редефинисање односно прецизирање одредаба које се тичу употребе печата у пословању и укидање прописа којима су предвиђене биле обавезе да се печат употребљава у одређеним пословима између привредних друштава и органа јавне управе. Укинута је више од 100 прописа којима је била прописивана употреба печата у пословању. Овим изменама закона ће се омогућити употреба електронског квалификованог потписа уместо овере потписа на оснивачким актима привредних друштава, а тиме се праве и значајне уштеде. Увођење е-потписа омогућава свима да се привредна друштва региструју од куће. Такође, уведена је обавеза за сва привредна друштва да у року од годину дана од ступања на снагу Закона морају да уведу и АПР пријаве своју електронску адресу чије пријављивање је бесплатно.

Пореске олакшице за ИТ компаније и стартапе

На сајту Министарства финансија www.mfin.gov.rs објављен је Нацрт закона о изменама и допунама Закона о порезу на добит правних лица. У Нацрту је предложен низ нових мера и укидања постојећих од којих су неке релевантне за ИТ компаније и стартапе. Већина мера се односи на пореске олакшице компанијама које имају интелектуалну својину регистровану у Србији, као и компанијама које се у Србији баве истраживањем и развојем, а предвиђене су и пореске олакшице за привредна друштва која инвестирају у стартапе. Неке интересантне одредбе у Нацрту закона су: Трошкови за истраживања и развој у Србији, биће признати као расход за потребе пореза на добит у двоструком износу. У члану 256 предвиђено је умањење пореске основице за 80 одсто прихода оствареног по основу „накнаде за искоришћавање депонованог ауторског дела или предмета сродног права“. Квалификовани приход се изузима из пореске основице, умањен за износ укупних историјских или текућих порески признатих расхода у вези са активностима истраживања и развоја које су као последицу имале настанак тог ауторског дела или предмета сродног права. Нови члан 50ј, има за циљ да стартапима олакша приступ капиталу, као и да другим привредним друштвима олакша инвестирање у стартапе. Предложена измена налаже да се обвезнику који уложи у капитал новооснованог привредног друштва које обавља иновациону делатност признаје право на порески кредит у висини од 30 одсто уложене суме (са ограничењем на 100 млн РСД пореског кредита). Као пореска олакшица предвиђено је признавање трошкова маркетинга.

Усвојен Закон о заштити података о личности

Скупштина Србије је 9. новембра 2018. године усвојила Закон о заштити података о личности, који је требало да домаћу регулативу усклади са ГДПР, новом европском регулативом у овој области. Закон проширује права грађана у области заштите личних података.

Власник „Facebook“ узвраћа ударац: „Заборавите iPhone, користите Андроиде“

После откривања скандала са компанијом „Cambridge Analytica“, „Facebook“ се нашао на удару бројних критика, међу којима многе нису штеделе ни компанију ни њеног оснивача. А један од оних који су имали пик на власника „Facebook“ био је и извршни директор „Apple“, који је изјавио да он никада не би допустио да буде у ситуацији у којој се нашао оснивач „Facebook“, пошто његова компанија поштује приватност својих корисника. Он је говорио и о томе да је за „Apple“ приватност људско право, како би јасно ставио до знања шта мисли о „Facebook“ и његовом приступу приватности и заштити корисника. Не само да му је власник „Facebook“ одговорио критикујући цену „Apple“ производа, већ је одлучио да предузме један прилично „занимљив“ потез. Запосленим на високим положајима у „Facebook“ наредио је да искључиво користе паметне телефоне који раде на Андроид оперативном систему. Тако сви досадашњи корисници „Apple“ уређаја морају своје iPhone да замене за неки од Андроид уређаја. Као званични разлог за ову промену наведена је чињеница да Google-ов оперативни систем има много већи број корисника у односу на Apple-ове уређаје. Власник „Facebook“ је одлуку донео управо услед „Apple-ових“ критика „Facebook“, па се овде највероватније ради о наставку „хладног рата“, како су га неки медији окарактерисали, између „Facebook“ и „Apple“. Међутим, новинари „The Verge“ су проверавали активности неких шефова „Facebook“ на Твитеру и закључили да добар део њих и даље користи iPhone.

Дигитална Европа правац дигитализације Србије

Савет Европе усвојио је текст предлога програма Дигитална Европа који ће бити основа за преговоре са Европским парламентом и имплементацији тог програма. Програм „Дигитална Европа“, покренут је са циљем подстицања шире дигитализације и усвајања нових технолошких достигнућа у пет кључних области: суперкомпјутери, сајбер безбедност, напредне дигиталне вештине, ширење друштвене употребе дигиталних технологија и вештачка интелигенција. Државна секретарка у Министарству трговине, туризма

и телекомуникација изјавила је да је програм „Дигитална Европа“ још једна потврда да је дигитализација стратешки приоритет развоја држава Европске уније. „Овај програм, такође, може да представља смернице Републици Србији за планирање даљих корака дигитализације“, истакла је, напомињући да је један од утврђених праваца у Стратегији развоја мрежа нових генерација усклађивање са Јединственим дигиталним тржиштем, на којем је и „Дигитална Европа“ заснован. Она је подсетила да је од наведених европских приоритетних области, Република Србија поставила регулаторни оквир сајбер безбедности, да је у припреми Стратегија развоја дигиталних вештина, као и да је припремљен нови Закон о електронским комуникацијама. Европска комисија предложила је у јуну 2018. године улагања од 9,2 млрд ЕУР у програм „Дигитална Европа“ за период од 2021. до 2027. године. www.mtt.gov.rs

Усвојени стимулативни закони за ИТ

Закон о изменама и допунама Закона о порезу на добит правних лица и Закон о порезу на доходак грађана усвојени су у Скупштини Републике Србије 7. децембра 2018. године. Мере које су се нашле у Закону о порезу на добит односе се на пореске олакшице компанијама које имају интелектуалну својину регистровану у Србији, компанијама које се у Србији баве истраживањем и развојем, а предвиђене су и пореске олакшице за привредна друштва која инвестирају у стартапове. Тако је у њему увећан одбитак за трошкове истраживања и развоја, умањена је пореска основица за приходе остварене од интелектуалне својине, предвиђене су пореске олакшице за улагања у новоосноване стартапе и решено је да се трошкови маркетинга признају у пуном износу. Закон о порезу на доходак грађана ослања се на ове олакшице. Оно што је за сада извесно јесте да веће ИТ компаније могу да имају користи од измена пореских закона што је такође похвалан корак, имајући у виду проблеме са давањем субвенција са којима смо се сусретали током претходне две године. Влада је на добром путу тиме што пореским олакшицама коначно стимулише истраживање и развој и развој и продају интелектуалне својине као активности, а не појединачне компаније кроз субвенције. www.startup.rs

Раст ИТ тржишта од 8 одсто

Државна секретарка у Министарству трговине, туризма и телекомуникација, саопштила је да се вредност домаћег ИТ тржишта у 2018. години процењује на око 522,7 млн ЕУР, што представља укупан раст у односу на прошлу годину од 8 одсто. Она је навела да се очекује да највећи раст има тржиште ИТ услуга, око 13,5 одсто, следи тржиште пакетног софтвера са растом око 10,4 одсто и испоруке ИТ опреме око 2,6 одсто. Државна секретарка је најавила и да се према досадашњим трендовима, за 2018. годину очекује повећање додате вредности коју су остварила ИТ предузећа на 2,4 одсто БДП-а. Она је подсетила да су у 2017. та предузећа остварила укупно 804,2 млн ЕУР додате вредности, односно 2,3 одсто српског БДП-а, што је било повећање у односу на годину раније, када је та вредност износила 2,1 одсто БДП-а. Истакнуто је и да су кључна улагања у ИТ сектор, која су тренутно недовољна и износе 75 ЕУР по становнику. www.mtt.gov.rs

За додатне информације о пословању у земљи и иностранству, контакте са потенцијалним пословним партнерима, учешће на сајмовима и изложбама, учешће у активностима ПКС контактирајте са представницима **Удружења за електронске комуникације и информационо друштво ПКС** путем телефона **011 / 33 04 521** или нам пишите на имејл: ict@pks.rs.

Платформа сарадње науке и привреде

Привредна комора Србије представља спону између науке и привреде, подстичући и подржавајући успостављање сарадње и комуникацију између привредника који разумеју значај науке, и научника и професора који разумеју бизнис. У циљу даљег промовисања сарадње приватног и истраживачког сектора и рада Савета за сарадњу науке и привреде, Служба за иновације Привредне коморе Србије развила је **online платформу** „www.nip.rs“.

Циљ је подстаћи привредна друштва и научно-истраживачке организације да се укључе у заједничке научно-истраживачке и развојне пројекте ради стварања нових комерцијално примењивих производа и услуга, решавања текућих проблема и задатака, као и увођења иновативних технологија у раној фази које могу имати значај за њихов будући развој и тржишни потенцијал.

Платформа повезује кориснике различитих услуга које истраживачке институције могу да понуде привредним друштвима, обезбеђујући комуникацију са финансијским актерима преко пословних инкубатора, научних и технолошких паркова и центара за трансфер технологије. Повезивање свих релевантних интересних група на једној централизованог локацији ће обезбедити представљање могућности за сарадњу са свим интересним групама, што ће несумњиво довести до нових пословних подухвата, стварања spin-off или start up компанија. ПЕРФОРМ пројекат Швајцарске агенције за развој и сарадњу (СДЦ), који спроводи Helvetas Swiss Intercooperation и Универзитет у Фрибургу, подржао је Привредну комору Србије у развоју ове платформе.

За додатне информације контактирајте **Службу за иновације ПКС** путем телефона **011 / 41 49 430** или нам пишите на имејл: inovacije@pks.rs.

Усвојена иницијатива за измену Закона о улагањима

Центар за подршку инвестицијама и ЈПП Привредне коморе Србије је у току 2017. године покренуо иницијативу за измену Закона о улагањима („Сл. гласник РС“, број 89/15) и пратеће уредбе, а која је **усвојена и имплементирана у изменама Закона о улагањима** („Сл. гласник РС“, број 95/18) у децембру 2018. године.

Члан 14. Закона је измењен на начин да је сада проширено право које су раније имали само страни улагачи и на домаће улагаче. **Сада сви улагачи могу да увозе опрему која представља улог у смислу овог закона, без плаћања царине и других увозних дажбина.** Ово ослобођење важи за увоз опреме која представља улог у смислу овог закона, осим путничких моторних возила и аутомата за забаву и игре на срећу, под условом да је опрема коју улагач увози у складу са прописима којима се уређују здравље и безбедност грађана и заштита животне средине.

Наведена измена уједно представља и једну од најзначајнијих измена за домаћа привредна друштва, будући да могу увозити неопходну опрему за улагање у смислу овог закона, без плаћања царина без обзира на то из које се државе увоз врши и да ли је са том државом потписан споразум о слободној трговини.

За стране инвеститоре ова олакшица је значајна како би се избегле царинске баријере приликом пресељења производње из иностранства у Републику Србију, али истовремено и за домаће инвеститоре ова мера представља додатни подстрек и олакшицу за инвестирање. Наиме, према доступним подацима Републичког завода за статистику скоро једна трећина увоза средстава за рад врши се из држава са којима Република Србија нема потписан споразум о слободној трговини. Увоз ове опреме до сада није био ослобођен царинских и других дажбина уколико је улагач било домаће друштво.

Пре последњих измена Закона о улагањима поступак ослобођења је био детаљније уређен за стране инвеститоре Уредбом о условима, начину и поступку ослобођења од царине на увоз опреме („Сл. Гласник РС број 48/18) која је на снази од 30. јуна 2018. године. Имајући у виду да је Закон измењен у децембру 2018. године очекује се и измена наведене Уредбе која би ближе уредила ослобођење и за домаће инвеститоре. **Тек након измена ове уредбе моћи ће и да се примени измена Закона на домаће инвеститоре, под условима које ова уредба буде прописивала.**

За додатне информације контактирајте **Центар за подршку инвестицијама и ЈПП** ПКС путем телефона **011 / 41 49 444** или нам пишите на имејл: investicije@pks.rs.

Регио инфо

РПК
Западнобачког
управног округа
Сомбор

Град Сомбор има најбољи резултат у Србији од почетка примене електронског система за грађевинске дозволе

Од увођења примене електронског система за грађевинске дозволе Град Сомбор је рангиран као најбољи град по броју решених захтева за издавање грађевинских дозвола. Према информацијама Националне алијансе за локални економски развој - НАЛЕД, које је и скенирало резултате јединица локалних самоуправа у овој области, у надлежном Одељењу за просторно планирање, урбанизам и грађевинарство градске управе града Сомбора је од 1. јануара 2016. године до 1. октобра 2018. године решено 96,4 одсто од укупно поднетих захтева. Просечно време за издавање грађевинске дозволе у Сомбору је 4 радна дана. Систем електронског издавања дозвола има за циљ повећање транспарентности процеса и значајно смањује могућност корупције.

РПК
Колубарског
управног округа
Ваљево

Презентација софтвера за евиденцију радног времена посаде возила

Компанија „Logistic Transport Consulting Stanković“ из Београда која се бави производњом софтверских решења у транспорту, одржала је презентацију најновијег софтвера за евиденцију радног времена посаде возила у друмском саобраћају. Софтвер има примену у предузећима која се баве транспортом, али и у предузећима из других делатности где постоји сопствени транспорт и логистика, без обзира да ли обављају јавни превоз или превоз за сопствене потребе. Презентација је обухватила разне аспекте и практичне ситуације које се односе на правилну и законски усаглашену евиденцију радног времена посаде возила у друмском саобраћају кроз софтверска решења за управљање дигиталним и аналогним тахографима – „AETR Control“. Сва предузећа која обављају јавни или превоз за сопствене потребе, без обзира на делатност, морају поштовати одредбе Закона о рандом времену посаде возила у друмском превозу и тахографима - Службени гласник РС бр. 96/2015. Софтвер „AETR Control“ омогућава брзо читавање података о радном времену посаде возила, и са аналогних, и са дигиталних тахографа, и увођење у електронску евиденцију која је увек на располагању корисницима. На овај начин, корисници ће испоштовати законске захтеве и у сваком тренутку бити спремни за инспекцијски надзор, уз избегавање високих казни.

Саветовање за рачуновође – Пореско - рачуноводствене актуелности на крају пословне године

Привредна комора Србије – Регионална привредна комора Колубарског и Мачванског управног округа у сарадњи са компанијом „Paragraf Lex“ доо из Београда, одржала је 7. децембра 2018. године саветовање за рачуновође приватног и јавног сектора на тему пореско - рачуноводствених актуелности на крају пословне године и припрема за подношење финансијског извештаја. Саветовање је обухватило теме пописа имовине и обавеза за 2018. годину и актуелности у пословању јавног сектора и примену новог МСФИ за мала и средња предузећа. Учесници саветовања били су представници рачуноводствених агенција, али и представници службе рачуноводства из привредних друштава, јавних предузећа, локалних самоуправа и других установа. Одржано саветовање представља наставак традиционалне сарадње ПКС – РПК Ваљево и компаније „Paragraf Lex“ и очекује се заједничка реализација нових саветовања почетком 2019. године на тему подношења финансијских извештаја за 2018. годину. Саветовање је одржано за све учеснике без котизације.

Привредна активност у делатности електронских комуникација и информатике

Запосленост

У трећем кварталу 2018. године од укупног броја запослених 79,2 одсто је запослено у правним лицима, 17,2 одсто представљају предузетници, лица запослена код њих и лица која самостално обављају делатност, а 3,6 одсто представљају регистровани индивидуални пољопривредници. У односу на трећи квартал 2017. године број запослених у правним лицима порастао је за 3,2 одсто, број предузетника, запослених код њих и лица која самостално обављају делатност повећан је за 6,7 одсто, док је број регистрованих индивидуалних пољопривредника смањен за 8,2 одсто.

Број запослених у производњи рачунара и програмирању, поштанским, телекомуникационим и информационим делатностима, у правним лицима и код предузетника, квартални подаци 2017. и 2018. године

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Регистрована запосленост, према делатностима КД(2010), у трећем кварталу 2017. и 2018. године

	Број запослених		Индекс	Учешће у укупној запослености, у %	
	Q3 2017.	Q3 2018.	Q3 2018/ Q3 2017.	Q3 2017.	Q3 2018.
Република Србија	1.993.112	2.069.276	103,8	100,0	100,0
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	7.067	7.318	103,6	0,4	0,4
Поштанске активности	16.363	17.035	104,1	0,8	0,8
Телекомуникације	15.852	15.727	99,2	0,8	0,8
Рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане делатности	24.264	28.158	116,0	1,2	1,4
Информационе услужне делатности	2.642	3.299	124,9	0,1	0,2
УКУПНО	66.188	71.537	108,1	3,3	3,5

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Зараде

У периоду јануар-октобар 2018. године, просечна зарада исплаћена у Републици Србији износила је 68.132 динара и номинално је већа за 5,9 одсто од просечне зараде исплаћене у истом периоду 2017. године, док је реално била већа за 3,8 одсто.

Зараде, јануар-октобар 2018. (у динарима)

Извор: РЗС.

Зараде (нето и бруто), према делатностима КД(2010), у периоду јануар-октобар 2017. и 2018. године

	Зараде (бруто)			Зараде без пореза и доприноса (нето)		
	Вредност, у РСД		Номинални индекс	Вредност, у РСД		Номинални индекс
	I-X 2017.	I-X 2018.	I-X 2018/ I-X 2017.	I-X 2017.	I-X 2018.	I-X 2018/ I-X 2017.
Република Србија	64.331	68.132	105,9	46.317	49.279	106,4
Производња рачунара, електронских и оптичких производа	82.153	83.109	101,2	59.191	60.107	101,5
Поштанске активности	58.181	58.594	100,7	41.987	42.595	101,4
Телекомуникације	102.263	108.857	106,4	73.288	78.240	106,8
Рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане делатности	143.202	149.114	104,1	103.266	107.804	104,4
Информационе услужне делатности	94.732	95.868	101,2	68.030	68.914	101,3

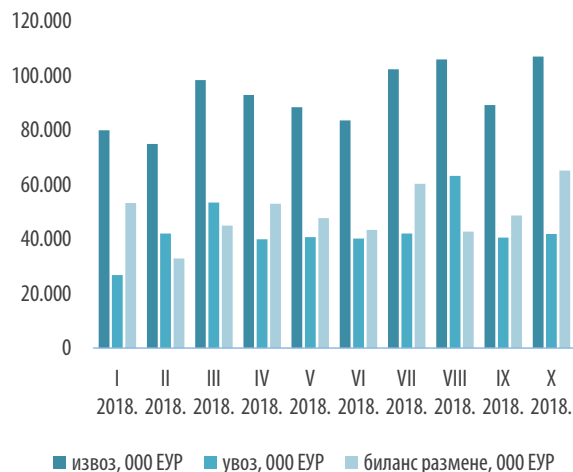
Извор: РЗС.

Размена услуга

Према подацима НБС, у периоду јануар-октобар 2018. године, од извоза телекомуникационих, компјутерских и информационих услуга остварено је 922,3 млн евра прихода, што чини 18,8 одсто укупног извоза услуга у Републици Србији. Од тога, 89,3 одсто прихода је реализовано од извоза компјутерских услуга (823,8 млн евра), а 9,2 одсто од извоза услуга телекомуникација (85,3 млн евра). На страни увоза такође доминирају компјутерске услуге (77,4 одсто, односно 333,3 млн евра), а укупна вредност оствареног увоза телекомуникационих, компјутерских и информационих услуга износила је 430,4 млн евра. Остварен је суфицит од 491,9 млн евра.

Према подацима РЗС, извоз рачунара, комуникационе опреме и софтвера у периоду јануар-новембар 2018. године износио је 101,4 млн евра, док је увоз износио 539,1 млн евра, те је покривеност увоза извозом била 18,8 одсто.

Спољнотрговинска размена услуга телекомуникација, компјутерских, информацијских, поштанских и курирских, месечни подаци (у хиљадама евра)

Извор: НБС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Структура извоза, јануар-октобар 2018.

Извор: НБС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Структура увоза, јануар-октобар 2018.

Извор: НБС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Извоз рачунара, комуникационе опреме и софтвера, по земљама, јануар-новембар 2018. (у хиљадама евра)

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Увоз рачунара, комуникационе опреме и софтвера, по земљама, јануар-новембар 2018. (у хиљадама евра)

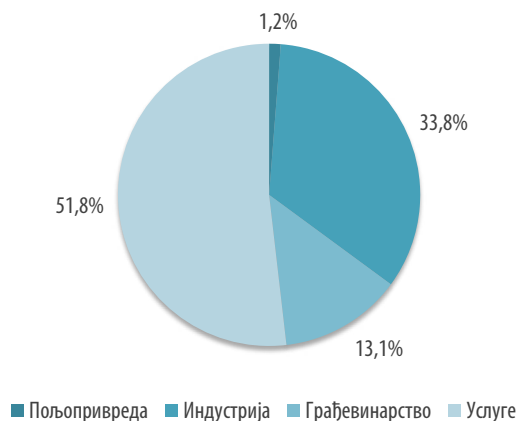

Извор: РЗС, прерачун Центра СААПП (ПКС).

Стране директне инвестиције

Према подацима Народне банке Србије, у прва три квартала 2018. године, укупан нето прилив СДИ у Републику Србију, по основу улагања нерезидената, износио је око две милијарде евра. У области информационо-комуникационих технологија, најзначајнија улагања регистрована су у области издавачких делатности, рачунарско програмирање, консултантске и с тим повезане делатности и информационе услужне делатности. У тој области остварен је нето прилив СДИ од 42,8 млн евра, док је у области телекомуникација прилив био 17,6 млн евра, а у производњи рачунара, електронских и оптичких производа 10,6 млн евра.

Структура нето прилива СДИ, по основу улагања нерезидената, Q1-Q3 2018. године (у %)

Извор: НБС (у складу са „Приручником за израду платног биланса и међународне инвестиционе позиције бр. 6, ММФ“).

Привредна активност - макроекономски осврт

Привреду Србије је у 2018. години карактерисала релативна макроекономска стабилност у погледу ниске и предвидиве инфлације, благог суфицита у области јавних финансија и последично опадајућег нивоа јавног дуга, уз стабилност финансијског система и пораст запослености. Главни извори раста у прошлој години су били пораст инвестиционе и личне потрошње, као и позитивна привредна ситуација у земљама Европске уније, главним спољнотрговинским партнерима. Основу за одржавање и даље убрзање привредне активности треба да омогући наставак структурних реформи, као и повећање производне активности у извозно оријентисаним привредним делатностима, посебно оним које носе већу додатну вредност.

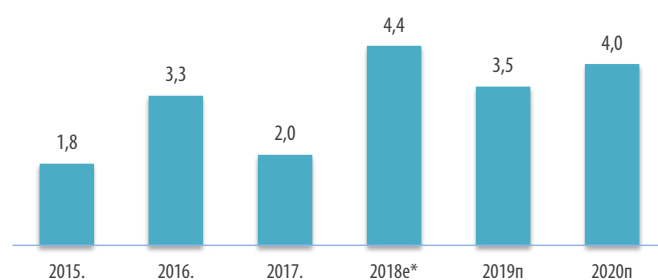
Према процени Републичког завода за статистику, привредна активност Србије мерена **стопом реалног раста бруто домаћег производа** у 2018. години износи 4,4 одсто, у односу на иницијално планираних 3,5 одсто. Процењено је да су **бруто инвестиције у основна средства** у 2018. години, у поређењу са претходном годином, оствариле реални раст од 9,1 одсто, а **пољопривредна производња** је остварила раст физичког обима од 16,3 одсто.

У 2019. години се очекује да стопа раста бруто домаћег производа буде 3,5 одсто, а са овом проценом се слаже и Међународни монетарни фонд као и друге релевантне међународне институције које прате економске перформансе по земљама. Међу бројним ризицима, који могу негативно утицати на пројекцију, издвајају се: пораст цене енергената и каматних стопа, интензивирање протекционистичких мера у међународној трговини, успоравање привредне активности у земљама кључним спољнотрговинским партнерима, политичке тензије и успоравање процеса евроинтеграција региона, као и неповољни климатски услови посебно у току пролећних и летњих месеци.

Укупна **индустријска производња** је повећана за 1,3 одсто у 2018. години у односу на 2017. годину. У сектору прерађивачке индустрије остварен је раст од 1,9 одсто, док је сектор снабдевања електричном енергијом, гасом, паром и климатизација порастао 1,2 одсто. Са друге стране, сектор рударства је забележио пад од 4,8 одсто.

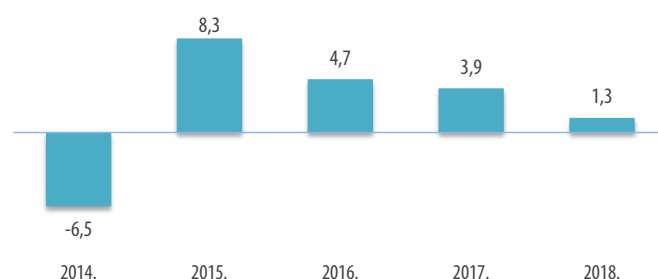
Народна банка Србије наставила је да подржава привредну активност у земљи одржавањем релативно ниске референтне каматне стопе која тренутно износи 3,0 одсто. Према процени аналитичара, на актуелну монетарну политику НБС утицали су ниски инфлаторни притисци и експанзивна монетарна политика Европске

Реални раст БДП (у %)

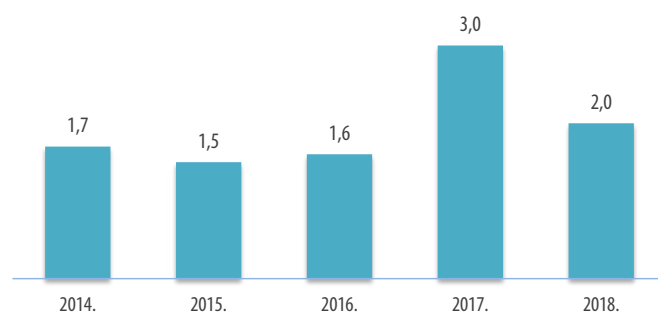
Извор: РЗС, МФ (Фискална стратегија за 2019. годину са пројекцијама за 2020. и 2021. годину).
(*Процена РЗС)

Индустријска производња (у %)

Извор: РЗС.

Потрошачке цене (у % у односу на исти месец претходне године)

Извор: РЗС.

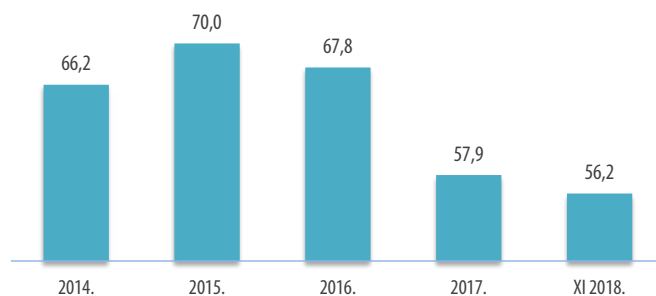
централне банке (референтна каматна стопа у еврозони се одржава на нули). **Међугодишња инфлација** је у децембру износила 2,0 одсто и у оквиру је циља Народне банке Србије који износи 3,0 одсто $\pm$ 1,5 процентних поена, а у 2019. години се очекује да буде 2,3 одсто. Већина аналитичара сматра да у наредном периоду не би требало да дође до даљег смањења референтне каматне стопе, уз могућност благог пораста јер се очекује пораст инфлаторног притиска, као и евентуална промена у монетарној политици Европске централне банке.

Мере фискалне консолидације су оствариле позитиван резултат, изнад првобитне процене Међународног монетарног фонда. Према подацима Министарства финансија, у периоду јануар-октобар 2018. године остварен је **суфицит републичког буџета** у износу од 61,1 млрд динара. Наплаћени су приходи у износу од 973,5 млрд динара, док су расходи износили 912,3 млрд динара. Последично, јавни дуг је током 2018. године наставио да опада у односу на бруто домаћи производ и на крају новембра је износио 56,2 процената у поређењу са 57,9 одсто на крају 2017. године. Процењено је да је буџет у 2018. години био у суфициту 0,6 одсто БДП, а да се у 2019. години очекује благ дефицит од 0,5 одсто.

На позитивне макроекономске трендове реаговале су и агенције за оцену кредитног рејтинга које су током 2018. године потврдиле рејтинг Србије. Standard and Poor`s је проценио кредитни рејтинг на „BB“ са позитивним изгледом да у наредној години дође до унапређења. Агенција сматра да би наставак снажног раста, даље смањење јавног дуга и задржавање дефицита платног биланса у одрживим оквирима могли резултирати повећањем кредитног рејтинга Србије у наредном периоду. Fitch Ratings је потврдио кредитни рејтинг на „BB“ са стабилним изгледом, док агенција Moody`s у протеклој години није процењивала кредитни рејтинг Србије, па се он налази на нивоу из 2017. године, односно „Вa3“ са стабилним изгледом. Србија се значајно приближила инвестиционом нивоу кредитног рејтинга са циљем да се то оствари у средњем року. Агенције наводе као основу за даље унапређење кредитног рејтинга, очување макроекономске стабилности и резултата фискалне консолидације, структурне реформе (јавна предузећа, пореска управа, просвета и здравство), као и наставак процеса евроинтеграција.

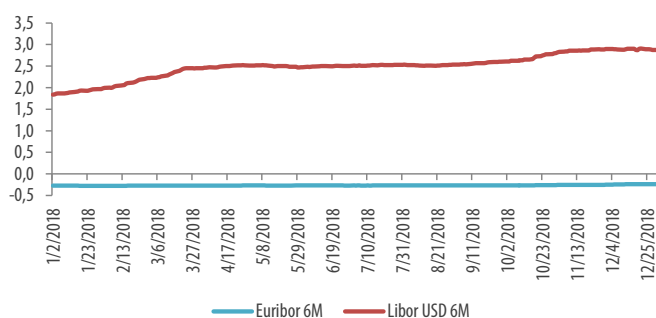
Србија је наставила регионално лидерство у привлачењу **страних директних инвестиција**, које су у 2017. години износиле 2,4 млрд евра, док су у 2018. години надмашиле пројекцију и према прелиминарним подацима Народне банке Србије износе 3,0 млрд евра. У периоду јануар-новембар 2018. године покривеност текућег дефицита страним директним инвестицијама износи 120,5 одсто. Прилив по основу страних директних инвестиција у 2019. години се очекује да буде око 2,6 млрд евра (5,7 одсто БДП) и требало би да буде више него довољно за покривање дефицита текућег рачуна платног биланса.

Јавни дуг Србије (централни ниво државе, у % БДП)

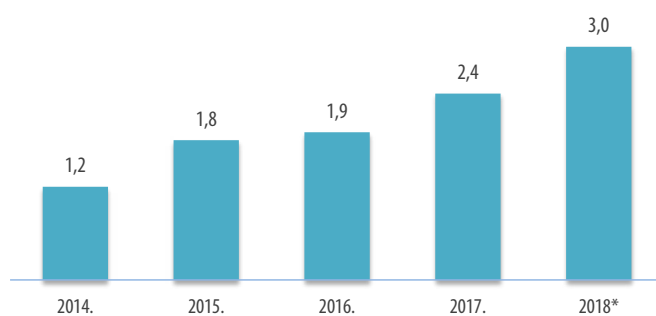
Извор: Министарство финансија.

Кретање каматних стопа у 2018. години

Извор: Bloomberg L.P.

Нето СДИ (у млрд евра)

Извор: НБС.
(*Прелиминарни подаци НБС)

Укупна **спољнотрговинска робна размена** Србије у 2018. години износила је 38,2 млрд евра што представља раст од 10,9 одсто у односу на прошлу годину. Извезено је робе у вредности од 16,3 млрд евра, што представља повећање од 8,1 одсто, док је увоз робе износио 21,9 млрд евра, што представља повећање од 13,0 одсто. Дефицит спољнотрговинске робне размене износи 5,6 млрд евра, чиме је покривеност увоза извозом опала на 74,3 одсто у односу на 77,5 одсто колико је покривеност износила прошле године. Пораст дефицита је последица релативно јаког динара у односу на кључне валуте, као и чињеница да привредни раст у значајној мери зависи од увоза материјала и производа за потребе инвестиционе активности и потрошње као компоненти бруто домаћег производа.

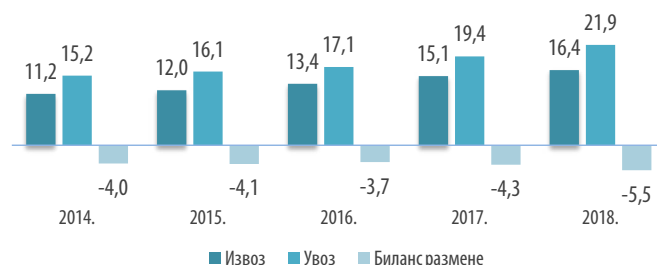
Значајан допринос одржавању релативно ниског дефицита текућег рачуна платног биланса даје **суфицит у трговини услугама** који је у првих десет месеци 2018. године износио 901,2 млн евра, у односу на 785,2 млн евра из истог периода прошле године (раст 14,8 одсто). **Дефицит текућег рачуна платног биланса** је према процени Народне банке Србије у 2018. години износио 5,2 одсто бруто домаћег производа, уз очекивање да се у 2019. години смањи на 5,0 одсто и остане на том нивоу у средњем року.

Према Анкети о радној снази, у трећем кварталу 2018. године број запослених износио је 2,9 милиона, а број незапослених 371,8 хиљада. **Стопа запослености** популације старости 15 и више година износила је 49,2 одсто, а **стопа незапослености** 11,3 одсто (у првом кварталу износила је 14,8 одсто, у другом 11,9 одсто). **Просечна бруто зарада** исплаћена у октобру 2018. године износила је 69.012 динара, док је **просечна нето зарада** износила 49.901 динара. У односу на исти месец претходне године, бруто зарада је реално већа за 5,2 одсто, док је нето зарада већа за 5,7 одсто.

Према подацима Народне банке Србије, међугодишња стопа раста кредитне активности у Србији је у новембру 2018. године износила 8,0 одсто (од тога становништву су већи за 12,2 одсто, а привреди 4,8 одсто). По искључењу ефекта отписа и продаје ненаплативих кредита (НПЛ), укупни кредити већи су за 11,8 одсто међугодишње, од чега кредити привреди за 11,0 одсто, а становништву за 13,4 одсто. Стабилност банкарског сектора у Србији је очувана и додатно ојачана, захваљујући мерама Народне банке Србије, а смањен је удео проблематичних кредита у укупним кредитима за 6,1 одсто (новембар 2018).

Динар, као национална валута, је у 2018. години чврсто задржао своју вредност у односу на евро чиме је постао једна од најстабилнијих валута у свету. Просечан **девизни курс** је износио 118,2716 динара за један евро, односно 100,2784 динара за један амерички долар. Народна банка наставља политику интервенција на девизном тржишту како би спречила веће дневне осцилације националне валуте.

Спољнотрговинска робна размена (у млрд евра)

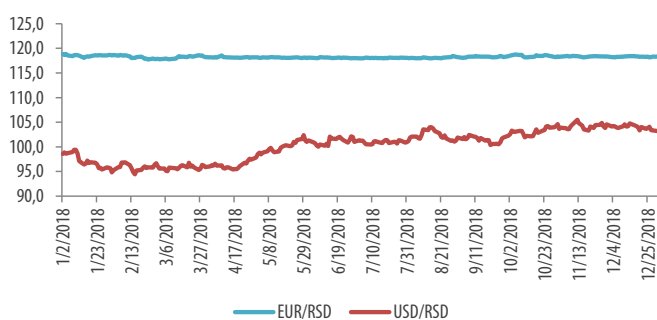
Извор: РЗС.

Кретање стопе запослености/незапослености становништва старости 15 и више година, према Анкети о радној снази (у %)

Извор: РЗС.

Кретање девизних курса у 2018. години

Извор: Bloomberg L.P.

У фокусу

Годишњи извештај Interbrand - Најбољи глобални брендови (Best Global Brands)

Према наводима у годишњем извештају Interbrand-а, Apple, Google и Amazon нашли су се на самом врху листе највреднијих брендова на свету. Apple је процењен на 214 млрд УСД, Google на 155 млрд УСД, а Amazon на 101 млрд УСД. Facebook који је пет година имао титулу најбрже растућег, са осмог места пао је на девето. Данас живимо у свету где је утицај потрошача на тржиште израженији него икада раније. Брендови попут Amazon, Spotify и Netflix постали су предводници ове ере јер на персонализован начин унапређују животе. Најуспешнији су управо они који су успели да се прилагоде променама и новим потребама тржишта. Amazon је постао најбрже растући бренд управо због своје жеље да постане „најбоља компанија на свету по мери корисника“. Они су успели да редизајнирају сваки сектор, модернизовали су Fire Phone у Amazon Echo smart speaker, али и Amazon MP3 у стриминг сервис за музику. Због немогућности прилагођавања и лоших одлука, неке компаније које су се у 2017. години нашле у топ 100 највреднијих попут Tesla, Thomson Reutersa, Moët & Chandona и Smirnoff, ове године су у потпуности подбациле.

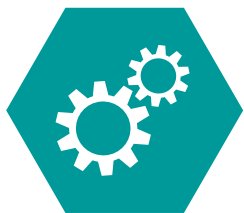
Годишње истраживање о употреби информационо-комуникационих технологија 2018

Републички завод за статистику спровео је два истраживања о употреби информационо-комуникационих технологија у 2018. години. Прво се односи на домаћинства и појединце, а другим су обухваћена предузећа. Истраживања су спроведена по методологији Евростата на територији Републике Србије. У Републици Србији 72,9 одсто домаћинстава поседује интернет прикључак, што чини повећање од 4,9 одсто у односу на 2017. годину. Заступљеност рачунара у домаћинствима је 72,1 одсто, што представља повећање од 4 одсто у односу на претходну годину. Што се тиче интернет конекције – 67,5 одсто корисника интернету приступа путем мобилних уређаја (телефон или таблет) и то је најзаступљенији тип конекције који, у односу на претходну годину, бележи пораст од 13,9 одсто; друга по заступљености је АДСЛ конекција коју употребљава 51,2 одсто корисника. Широкопојасну интернет конекцију поседује 72,5 одсто домаћинстава у Републици Србији. У последња 3 месеца рачунар је користило 70,7 одсто лица, што чини повећање од 3 одсто у односу на 2017. годину. Истраживање је показало да је интернет користило 73,4 одсто лица, док га 24,2 одсто лица никада није користило. Преко 3,59 млн лица користи интернет сваког или скоро сваког дана. Уређај који се најчешће користи за приступ интернету је мобилни телефон са 83,7 одсто, следе персонални рачунар са 59,8 одсто и лаптоп са 45,3 одсто. Куповину или поручивање робе путем интернета, у последња три месеца обављало је 30,9 одсто корисника интернета. За потребе пословања, интернет користи 99,8 одсто предузећа, док веб-сајт поседује њих 82,6 одсто. Током 2017. године 41,9 одсто предузећа наручивало је производе или услуге путем интернета, док је поручбине путем интернета примало 26,3% предузећа. Друштвене мреже су све присутније у пословању, а у прилог томе говоре резултати истраживања који показују да је неку од друштвених мрежа за потребе пословања користило 39,7 одсто предузећа.

EASTHUB – Први српски бизнис акцелератор

„EastHub“ је први српски бизнис акцелератор и решење за стартап компаније које до сад нису имале могућност презентовања својих идеја компетентним особама и на развијеним тржиштима. Како су Сједињене Америчке Државе водећа технолошка сила у свету и константно у потрази за новим визијама, у сврху подршке домаћим стартап фирмама, „EastHub“ је основао канцеларије у пет градова у САД, а то су: Мајами, Њујорк, Детроит, Феникс и Рали. Идеја је да се на кварталном периоду одабере по 5 компанија (2 лица испед сваке), које ће присуствовати програму у Мајамију. Започиње се са двонедељним програмом, са тенденцијом продужетка

обуке на месец до три месеца. Компанијама ће бити плаћене авио карте, канцеларијски простор, менторинг, али и стручни програм. Намера јесте да се српски технолошки стартапови оспособе за представљање, на већ развијеном тржишту. Бесплатан двонедељни стручни програм у САД обезбеђује комплетну логистичку асистенцију неопходну за развој, подразумевајући: обуке, радионице и менторство, конекције са водећим људима из продаје/маркетинга, припремљене канцеларије у САД, као и сусрете и договоре са потенцијалним инвеститорима из САД. Активности „EastHub“ обезбеђују базичне савете за пословање у САД, путоказе за оснивање фирме нерезидената САД, као и одабир одговарајућег правног облика за оснивање фирме. Стручни ментори и дугогодишњи успешни менаџери, едуковаће полазнике о системима валуације, докапитализације и опцијама будућих односа са инвеститорима. Акцент обуке ће бити постављен и на сегмент управљања фирме: кроз „систем“ продаје акције фирме, врстама и пласману акција, организовање скупштине акционара, али и задржавању контроле над компанијом. Последње, али не и мање битно – учесници ће се припремити како да представе и што боље рангирају свој производ. Током двонедељног инкубатора у САД, Мајами, „EastHub“ ће обезбедити истакнуте и светски признате личности из области маркетинга, које ће практичним саветима објаснити које су стратегије најбоље за раст, који су најкориснији маркетинг и продајни канали, али и оно што је последњих месеци императив у ИТ индустрији - како да производи буду максимално „cyber“ сигурни. „EastHub“ ће селектованим компанијама пружити могућност конкурисања према највећим инвестиционим фондовима, али и комплетну обуку и тренинг на који начин најефикасније презентовати сопствене идеје инвеститору. Ментори који ће држати предавања су људи који су направили и развијали, али и продали мултимилionски вредне фирме. Многи од њих су професори на престижним универзитетима, али и сами инвестирају у добре идеје. За само аплицирање је обавезно да је прототип технолошки разрађен, то јест да је такозвани MVP лансиран, функционалан и доказан у пракси, да бележи већ неке трендове, резултате или клијенте. Наравно, врло је битно да иза целог пројекта постоји тим који верује у успех истог и зна да га спроведе. Процес избора компанија ће се вршити путем директних презентација у Привредној комори Србије (тзв. pitching), испред жирија сачињеног од предузетника, инвеститора и стручних лица из ПКС, а аплицирање за програм ће се одвијати преко вебсајта www.easthub.co.

Подршка привреди

Програми подршке пословању привреде

ПОДСТИЦАЈИ РАДИ ПРИВЛАЧЕЊА ДИРЕКТНИХ УЛАГАЊА

На основу измењеног Закона о улагањима у децембру 2018. године, у јануару 2019. године донета је **Уредба о одређивању критеријума за доделу подстицаја ради привлачења директних улагања** („Сл. гласник РС“, број 1/19, у даљем тексту: Уредба) која прецизније дефинише услове за добијање субвенција за инвестиције.

Намена средстава

Средства се могу доделити за реализацију инвестиционих пројеката у производном сектору и пројекте услуга сервисних центара.

Инвестициони пројекти од посебног значаја

Улагање од посебног значаја представља улагање чије остварење би битно утицало на даљи развој привреде Републике Србије, унапређење конкурентности привреде и Републике Србије као инвестиционе локације и њен равномеран регионални развој у односу на предмет улагања и територијалну концентрацију одређених привредних грана и привредних делатности и код којег је улагање:

- у основна средства веће од 5 милиона евра или отварање више од 500 нових радних места, или
- у основна средства веће од 2 милиона евра или отварање више од 100 нових радних места за трећу или четврту групу општина према степену развијености, односно у девастирано подручје,
- улагање на основу усвојених билатералних споразума.

Врста и висина средстава која могу бити додељена за инвестиције

Корисник средстава дужан је да обезбеди учешће од најмање 25% оправданих трошкова из сопствених средстава или из других извора, који не садрже државну помоћ. Максимална висина средстава која може бити додељена за инвестиционе пројекте:

- ВЕЛИКИМ привредним субјектима до 50% оправданих трошкова,
- СРЕДЊИМ привредним субјектима до 60% оправданих трошкова,
- МАЛИМ привредним субјектима до 70% оправданих трошкова.

Немогућност добијања подстицаја

Средства се не могу користити за финансирање инвестиционих пројеката у сектору саобраћаја, развоја софтвера, угоститељства, игара на срећу, трговине, производње синтетичких влакана, угља и челика, дувана и дуванских прерађевина, оружја и муниције, бродоградње, аеродрома, комуналном сектору и сектору енергетике, широкопојасне мреже, рибарства и аквакултуре.

Од права на доделу средстава изузимају се: привредни субјекти у тешкоћама, затим субјекти који имају доспеле, а неизмирене обавезе према Републици Србији, у којима Република Србија, аутономна покрајина или јединица локалне самоуправе има учешће у власништву, који је у обавези повраћаја недозвољене државне помоћи и коме је био раскинут уговор о додели подстицајних средстава.

Услови за доделу средстава приказани су у наставку за инвестиционе пројекте у производњи и услуге сервисних центара:

Ниво развијености општине (група јединице локалне самоуправе)	Минималан број новозапослених (новоотворених радних места)	Минималан износ оправданих трошкова улагања (у еврима)	Одобрени подстицаји	Савет може додатно да одобри	
			Подстицаји за оправдане трошкове двогодишњих бруто зарада	Додатак на висину улагања у основна средства	Додатни подстицаји за радно интензивне пројекте
I	50	500.000	20%, максимум 3.000 € по новоотвореном радном месту	+10%	за 200 – 500 новозапослених + 10% од износа трошкова двогодишњих бруто плата
II	40	400.000	25%, максимум 4.000 € по новоотвореном радном месту	+15%	
III	30	300.000	30%, максимум 5.000 € по новоотвореном радном месту	+20%	
IV	20	200.000	35%, максимум 6.000 € по новоотвореном радном месту	+25%	
девастирана подручја	10	100.000	40%, максимум 7.000 € по новоотвореном радном месту	+30%	за више од 1.000 новозапослених + 20% од износа трошкова двогодишњих бруто плата
инвестициони пројекти услуга сервисних центара	15	150.000	-	-	за више од 1.000 новозапослених + 20% од износа трошкова двогодишњих бруто плата

Кориснику средстава чији инвестициони пројекат није улагање од посебног значаја одобрава се повећање износа бесповратних средстава у висини од 10% износа оправданих трошкова улагања у основна средства, без обзира на ниво развијености општине (према скали у табели). Док је за пројекте од посебног значаја могуће доделити ова средства, за остале инвестиције се свакако одобравају у наведеном процентуалном износу.

За додатне информације контактирајте **Центар за подршку инвестицијама и ЈПП ПКС** путем телефона **011 / 41 49 444** или нам пишите на имејл: investicije@pks.rs.

Додатне информације о актуелним програмима подршке пронаћи ћете на интернет странама:

[Развојне агенције Србије \(РАС\)](#)

[Фонда за развој](#)

[Министарства привреде](#)

[Агенције за осигурање и финансирање извоза](#)

[Националне служба за запошљавање](#)

Најбржи пут до инопартнера - ЕЕН мрежа

Привредна комора Србије је члан [Европске мреже предузетништва](#) и координатор Конзорцијума ЕЕН мреже у Србији. Услуге ЕЕН мреже су превасходно намењене малим и средњим предузећима као сервис када је у питању интернационализација пословања. Европска мрежа предузетништва има за циљ да предузећа лакше и брже пронађу партнере у иностранству кроз бесплатне услуге претраге [Базе пословне сарадње](#) и учешћа на међународним [пословним сусретима и пословним мисијама](#).

ЕЕН вести

ЕЕН мрежа кључни инструмент унапређења конкурентности малих и средњих предузећа у Европи
Европска мрежа предузетништва (ЕЕН) је кључни инструмент стратегије ЕУ за подизање конкурентности малих и средњих предузећа у Европи. Циљ ЕЕН је отварање врата и пружање могућности малим и средњим предузећима за учешће у пословним сусретима и мисијама, помоћ приликом трансфера технологија у области заштите интелектуалне својине, развоја истраживачких пројеката, подршка у тумачењу и примени прописа, до могућности коришћења програма и фондова ЕУ. Комплетну вест пронаћи ћете [овде](#).

Доношење програма економских реформи у дијалогу са привредом

Привредна комора Србије и Министарство финансија су у децембру 2018. године организовали презентацију Програма економских реформи и прелиминарне листе структурних реформи 2019-2021. које ће допринети даљем унапређењу привредног амбијента и стварању повољнијих услова за лакше, боље, ефикасније, транспарентније и, уз мање трошкове, конкурентније пословање домаћих компанија. Комплетну вест пронаћи ћете [овде](#).

Више новца за привреднике Западног Балкана

Коморски инвестициони форум западнобалканске шесторке је у децембру 2018. године у Луксембургу примљен у Саветодавну групу Платформе Фонда за развој предузећа и иновација (ПАГ ЕДИФ), а привреду Западног Балкана у Управном одбору овог европског фонда представља Марко Чадеж, председник Привредне коморе Србије и председник Управног одбора КИФ. Коморе региона ће тако бити на извору информација о могућностима финансирања привреде из овог фонда. Комплетну вест пронаћи ћете [овде](#).

Поглавље 27 - Специфични планови имплементације директива у сектору отпада

У организацији Министарства заштите животне средине и Привредне коморе Србије, у оквиру пројекта „Даља имплементација Стратегије за апроксимацију у области животне средине – ЕАС“, који финансира Европска унија, одржан је информативни скуп "Поглавље 27: Статус преговарачке позиције и Специфични планови имплементације директива у сектору отпада".

Комплетну вест пронаћи ћете [овде](#).

За додатне информације контактирајте **Центар за ЕУ интеграције ПКС** путем телефона **011 / 33 00 928** или нам пишите на имејл: eu@pks.rs.

СЕ знак и Српски знак усаглашености – доказ безбедности вашег производа

Портал „СЕ знак“

На [порталу „СЕ знак“](#) у оквиру „Базе знања“, корисник може да пронађе текстове и документа свих 24 директива новог приступа, текстове одговарајућих српских правилника, спискове пратећих хармонизованих стандарда, поступке оцењивања усаглашености за све групе производа, као и контакте надлежних институција, водиче и бројне друге информације. Посебна вредност „Базе знања“ је што она **садржи све потребне информације, документа, податке и инструкције о условима и поступцима за долазак до СЕ знака и Српског знака усаглашености**, ради извоза и/или пласмана производа на домаће тржиште.

On-line апликација „Провера безбедности производа“

On-line [упитник за СЕ знак и Српски знак усаглашености](#) служи да се **брзом и једноставном провером** процени да ли одређени производ подлеже СЕ означавању и/или означавању Српским знаком усаглашености.

Коришћењем ове апликације привредник/предузетник може значајно уштедети време и новац за припрему документације, прибављање потребних исправа о усаглашености, претрагу података и информација о надлежним институцијама, проналазак одговарајућег техничког прописа, и друго.

Као резултат чекирања апликације, добија се интегрални извештај који садржи: листу прописа који се потенцијално примењују на дати производ, линкове ка текстовима директива или српским правилницима, линкове ка листи хармонизованих (СРПС) стандарда који прате ове прописе, листу нотификованих/именованих тела за оцену усаглашености (у земљи или иностранству), као и листу контаката у надлежним министарствима и институцијама за сваки појединачни пропис.

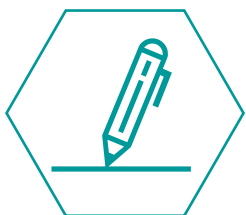
е-Водичи и е-Брошуре

[Брошура „СЕ знак - пасош за производе“](#) даје сажети преглед 24 директиве, њихов предмет и подручје примене за конкретне групе производа, изузећа, као и инструкције у 12 корака како доћи до СЕ знака или Српског знака усаглашености.

[Брошура „Водич за безбедност машина“](#) представља сажето упутство малим и средњим привредним друштвима о чему све треба да воде рачуна приликом пројектовања, производње и пласмана својих производа на које се односи Директива о безбедности машина (2006/42/ЕС).

За све додатне информације о производима који подлежу СЕ означавању и попуњавање упитника којим можете проверити да ли се на ваш производ односи одређена ЕУ Директива заснована на новом приступу и/или одговарајући домаћи пропис посетите следећи линк: [СЕ знак](#) или нам пишите на имејл: CE_znak@pks.rs.

Едукација

Центар за едукацију и стручно образовање (ЦЕСО) Привредне коморе Србије привредницима омогућава савремену и континуирану пословну едукацију. Унапређење постојећих и стицање нових знања, вештина и компетенција, као и непрекидан лични и професионални развој, део су мисије ЦЕСО у афирмисању концепта целоживотног учења. Програми семинара и едукација се могу преузети на следећем линку: [ПКС едукација*](#).

* Линк: www.pks.eduacija.

Методолошке напомене

Електронске комуникације и информационо друштво, према КД(2010), обухватају области делатности: Производња рачунара, електронских и оптичких производа, Телекомуникације, Рачунарско програмирање, консултантске и са тим повезане делатности, Информационе услужне делатности.

Приказивање података по делатностима врши се у складу са Уредбом о класификацији делатности („Службени гласник РС“, број 54/10).

Републички завод за статистику почев од 2018. године просечне зараде рачуна на основу података из евиденције Пореске управе. Истраживање о зарадама заснива се на подацима из обрасца Пореске пријаве за порез по одбитку (образац ППП-ПД). Просечне зараде израчунавају се на основу износа обрачунатих зарада за извештајни месец и броја запослених који је изражен еквивалентом пуног радног времена (full-time equivalent – FTE). Обухваћене су све категорије запослених за које су послодавци, тј. пословни субјекти, Пореској управи доставили електронски попуњен образац пореске пријаве ППП-ПД са обрачунатим зарадама. Републички завод за статистику од 1999. године не располаже појединим подацима за АП Косово и Метохија, тако да они нису садржани у обухвату података за Републику Србију (укупно).

Под појмом запослени подразумевају се лица која имају формално правни уговор о запослењу, односно заснован радни однос са послодавцем, на одређено или неодређено време; лица која раде ван радног односа, на основу уговора о делу или на основу уговора о обављању привремених и повремених послова; лица која обављају самосталне делатности или су оснивачи привредних друштава или предузетничких радњи; као и лица која обављају пољопривредне делатности, а налазе се у евиденцији Централног регистра обавезног социјалног осигурања. Истраживање о регистрованој запослености заснива се на комбиновању података Централног регистра обавезног социјалног осигурања (ЦРОСО) и Статистичког пословног регистра (СПР). Подаци о обвезницима плаћања доприноса обавезног социјалног осигурања и осигураницима, по основу рада, добијају се од ЦРОСО. Подаци о пословним субјектима и њиховим основним обележјима добијају се од СПР. Дистрибуција запослених по делатностима, у оквиру пословног субјекта, врши се према структурама које су формиране на основу података о локалним јединицама.

Неке вредности, приказане у билтену, заокружене су на милионе или милијарде, са једним децималним местом, стога укупне вредности (сумари) се не слажу увек са збиром појединачних података, с обзиром на то да су коришћени незаокружени бројеви (што даје прецизније податке).

Коришћене скраћенице

БДП – Бруто домаћи производ, БДВ – Бруто додата вредност, СДИ – Стране директне инвестиције, КД (2010) – Класификација делатности, СМТК – Стандардна међународна трговинска класификација, ПДВ – Порез на додату вредност, Ø – Просек периода, АРС – Анкета о радној снази, ЕУ (28) – Европска унија коју чини 28 држава чланица, ЦЕФТА – Централноевропски споразум о слободној трговини, ЗНД – Заједница независних држава, RSD – Српски динар, EUR – Евро, USD – Амерички долар

Извори података: Републички завод за статистику (РЗС), Народна банка Србије (НБС), Агенција за привредне регистре (АПР), Привредна комора Србије (ПКС), Управа царина (УЦ), Министарство финансија (МФ), Пореска управа (ПУ), Завод за статистику Европске уније (Eurostat), Чикашка продуктна берза (СМЕ), Bloomberg L.P, Међународни трговински центар (ICT TradeMap), Европска централна банка (ЕЦБ), Међународни монетарни фонд (ММФ).

Девизни курсеви: Сви прерачуни у билтену су извршени према следећим просечним средњим курсевима Народне банке Србије:

Период:	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
EUR/RSD	113,1277	113,1369	117,3060	120,7328	123,1179	121,3367	118,2716
USD/RSD	88,1169	85,1730	88,5408	108,8543	111,2903	107,4987	100,2784

Извор: НБС.

Одрицање од одговорности: Подаци су подложни изменама у складу са променама званичних извора података. Информације у овом извештају су дате у сврху општег информисања и не могу бити замена за економски савет, нити се њиховим објављивањем ствара било каква обавеза за Привредну комору Србије. Умножавање и дистрибуирање билтена и делова дозвољено је уколико се наведе извор и копија достави Привредној комори Србије на: analitika@pks.rs.

Удружење за електронске комуникације и информационо друштво

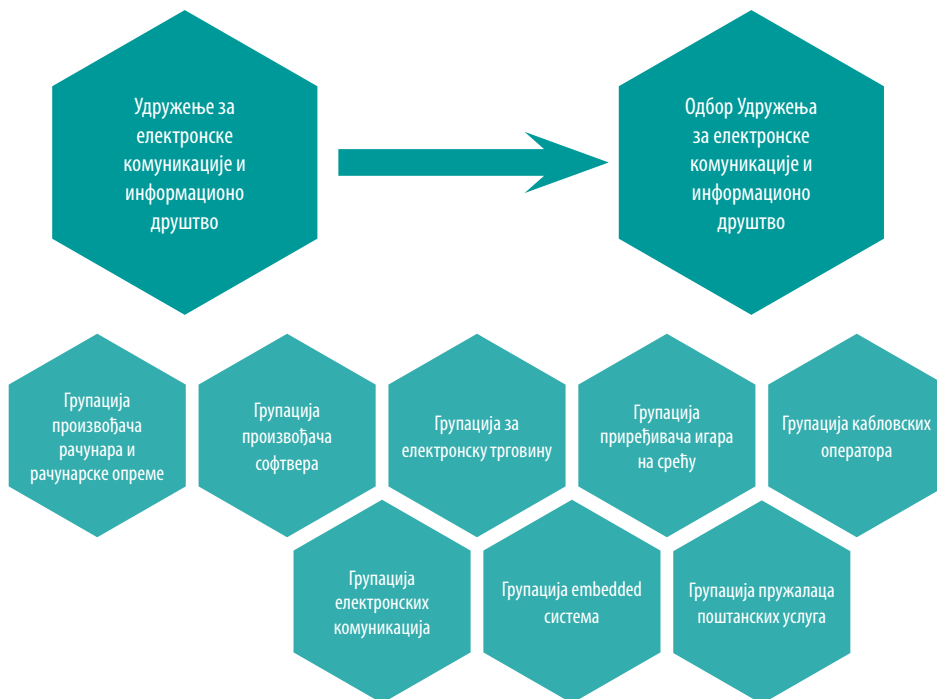
Удружење за електронске комуникације и информационо друштво заступа интересе својих чланица, предузећа у области информационо-комуникационих технологија. Припрема иницијативе и предлоге који се односе на стандарде и прописе у овој области, промовише развој нових технологија у Србији, креира нова радна места у оквиру гране. Такође, удружење врши едукацију и тренинг за своје чланице, кроз организовање стручних семинара, радионица, округлих столова, симпозијума и конференција; сарађује са сродним асоцијацијама у региону, повезује домаћа предузећа са потенцијалним партнерима у иностранству, сарађује са надлежним државним институцијама и организује стручне сајмове у земљи и иностранству.

У оквиру Удружења за електронске комуникације и информационо друштво постоји **осам групација**:

- Групација произвођача рачунара и рачунарске опреме
- Групација произвођача софтвера
- Групација за електронску трговину
- Групација приређивача игара на срећу
- Групација кабловских оператора
- Групација електронских комуникација
- Групација embedded система
- Групација пружалаца поштанских услуга

У будућем периоду, **планира се оснивање следећих групација**:

- Групација мобилних оператора
- Групација произвођача и дистрибутера комуникационе опреме
- Групација интернет провајдера
- Групација за информациону безбедност
- Групација за ЕРП, ДМС, ЦМС
- Групација извозника ИКТ услуга
- Групација веб и мобилних апликација
- Групација произвођача специјализованих софтвера
- Групација дистрибутера хардвера
- Групација произвођача хардвера
- Групација за електронску трговину
- Групација за стручно усавршавање у ИКТ сектору.

Контакт

Привредна комора Србије
Ресавска 13-15
11000 Београд

T: 0800 808 809

www.pks.rs
E: bis@pks.rs

#PKS
@Privrednakomora

Удружење за електронске комуникације и информационо друштво
Јелена Јовановић, секретар

T: (+381 11) 33 04 524
(+381 11) 33 04 521
(+381 11) 33 04 558

E: ict@pks.rs
usluge@pks.rs

ПКС УСЛУГЕ

(usluge.pks.rs)

ДИГИТАЛНЕ „е-УСЛУГЕ ПКС“ уштедите време - електронске услуге Привредне коморе Србије	ТИР И АТА КАРНЕТИ ваш пасош за робу – уштедите време и новац	БЕСПЛАТНЕ УСЛУГЕ вама на услузи потпуно бесплатно
ПРИВРЕДНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ управљајте вашим бизнисом уз помоћ правих информација и спремно одговорите на нове изазове	МЕЂУНАРОДНО ПОСЛОВАЊЕ / ИНОТРЖИШТА проширите свој бизнис на међународно тржиште и повежите се са пословним партнерима у земљи и иностранству	ЕДУКАЦИЈА семинари и обуке за вас – слушамо ваше потребе
ЗАПОЧНИТЕ БИЗНИС информишите се брзо и једноставно, решите недоумице, покрените ваш бизнис и управљајте растом	РЕШАВАЊЕ ПРИВРЕДНИХ СПОРОВА решите привредни спор без одласка на Суд	ДРУГЕ УСЛУГЕ ПКС публикације, оглашавање у издањима ПКС, резервација сала и остале услуге ПКС

ПКС еБилтени се објављују тромесечно и дистрибуирају свим чланицама ПКС, у складу са организацијом рада стручних служби Привредне коморе Србије. Оглашавање у ПКС еБилтенима и достављање материјала уз податке о фирми (назив предузећа, адреса, контакт телефон и ПИБ) могуће је путем имејлова: analitika@pks.rs или bis@pks.rs, као и позивом на број **0800 808 809**. Понуда за оглашавање у ПКС еБилтену ће вам бити достављена мејлом. Више информација на страни: www.pks.rs/oglasavanjePKSeBilten.